

ÅRSMELDING FOR 2016

1) MØTER / ARRANGEMENTER.

I 2016 har det vært avholdt 6 styremøter

I styremøtet den 15. februar ble styret konstituert:

Leder	Odd Bjørkli
Nestleder	Anne-Lise Fagerheim
Sekretær	Gisle Rø
Kasserer	Jon Hopp
Styremedlemmer	Per Werenskiold og Kristin Haugan
Varamedlemmer	Arne Espelund og Ingrid Nyhus
Valgkomite	Bernt Folden Kvam og Lars Sæbø
Revisor	Joralf Halgunset
Materialforvalter:	Per Werenskiold

Alle valgt for ett år under årsmøtet 2015

Museet har holdt åpent 7 søndager i juli og august. Søndagene ble annonsert på lagets Facebookside. Styremedlemmene hadde guiding hver sin søndag. 5 til 15 personer besøkte Verket på de åpne søndager.

I løpet av året har to av lagets medlemmer gått bort.

På feb. døde Øyvind Kristiansen.

På okt..døde lagets æresmedlem Andreas Løvseth.

Vi lyser fred over minnet om disse to medlemmene, som begge ga mye av si fritid til nytte for Historielaget Mostadmark Jernverks Venner.

1) STØRRE ARRANGEMENTER:

10/6 et hadde vi nok en gang et besøk fra Hommelvik Ungdomskole 8. trinn med 90 elever og 10 lærere. Jon, Nils, Arne, Gisle, Odd og Per var guider/kjentmenn. Nils og Jon var i Contoiret og informerte om jernverkets historie, samt orienterte om jernverket basert på jernverksmodellen og gjenstander i museet. Arne og Gisle hadde post ved Nysmia. Her ble både teori forklart og praksis vist i forbindelse med jernframstilling i den perioden Verket var i drift. Sverre Rødven var i gammelsmia, der han assisterte elevene som fikk prøve smi-arbeid på gammelmåten.. Odd hadde post ved masovn og viste ovnens funksjoner med enkel modell, - samt støpte runde blykuler, - og fortalte en historie om runde stålkuler som ble støpt ved MJV og brukt som kanonkuler på 1600-tallet.

Også skolens lærere deltok aktivt på de forskjellige postene under denne dagen, En populær post var Labbistuggu, der et par av lærerne steikte vafler i det gamle vaffeljernet på den vedfyrte komfyren her. Her ble også deler av boka om Jøns Kjøldreng lest høyt for elevene.

Lars Refseth var vertskap for skolebesøk med ca. 150 elever fra Vikhammer Ungdomsskole samme dag, -onsdag 10/6. De besøkte gruva i Rati ved Vennatjønnna.

I uke 25 arrangerte Trondheim Vikingelag internasjonal «Vikingleir» med motto: «På Vikings vis» ved Nævervollen. I den sammenheng samarbeidet MJVV med vikinglaget, slik at i forbindelse med «Åpen dag» ved Nævra lørdag 25. juni holdt vi åpent museum med mulighet for kjøp av mat og drikke. Torsdag 23. juni holdt Per, Nils og Odd en orientering om MJV, - og Heingruva spesielt, - for en gruppe på 14 deltaker i vikingleiren ved Heingruva. Da deltakerne var kommet fra «hele verden» forgikk denne orienteringen på engelsk. Deltakerne var også meget fornøyd med å kunne plukke med seg emner for bryner fra gruve-velta ved Heingruva. Deltakerne ble også fulgt opp til et godt utgangspunkt for en fottur i «urskogen» øst for Heingruva.

Lørdag 10. sept. – som et arrangement i forbindelse med Kulturminnedagen 2016, arrangerte MJVV et «miniseminar» der vi demonstrerte to forskjellige teknikker for skjerpning av eggverktøy av jern/stål. De to teknikkene var: Sliping på slipestein og tynsling på dertil egnet ambolt.. En ljà smidd av Sverre Rødven med gammelt jern fra Hindrem Kirke (1653) ble brukt for å demonstrere tynsling. Slipesteinen fikk arbeide med et par gamle ljàer og skjurruer (sigder). Gisle foredro om de metallurgiske teoriene bak disse to teknikkene. Til slutt ble både tynslet og slipt ljà brukt til å skjære gras på vollen øst for nysmia. Begge skar gras som forutsatt, - uten at det ble avgjort hvorvidt den ene eller den andre teknikken er best. Publikumsoppmøtet var meget dårlig, på tross av bra vær.

Lars Refset var vertskap for ei gruppe på tre personer som besøkte MJVV's museum 15.juli.

12. september ble 7 ansatte ved Stjørdal Museum gitt en orientering og omvisning på Mostadmark Jernverks område av Gisle.

Odd var 21. september omviser for en 9.-klasse på 20 elever fra Steinerskolen i Trondheim. Klassen, - sammen med 4 lærere overnattet to netter på Jernverkets område, ved nysmia, og gjorde den ene dagen et vellykket forsøk på å røste myrmalm etter den gamle «blæstringsmetoden». Ei provisorisk «blæstringsgrop» var gravd i veikanten vest for nysmia. Steinerskolen gir på videregående trinn tilbud om smed-lære, og læreren med ansvar for dette faget,- Bao Le er interessert i å få et utvidet samarbeid med MJVV.

Samlet besøk i organisert form på museumsområdet i sesongen 2016 - inkludert skolebesøk av Hommelvik Ungdomsskole og Steinerskolen i Trondheim, har vært ca. 280 personer. For søndagsåpent museum (7 søndager) har man i gjesteboka registrert ca. 50 besøkende.

I perioden 1. nov. 2015 – 31.jan 2016 hadde MJVV ei tema-utstilling med diverse gjenstander og dokumenter stående i en monter på Hommelvik Bibliotek. I sammenheng med dette arrangerte bilbiblioteket i samarbeid med Historielaget et «publikumstreff» på kvelden den 19. januar. Per, Gisle og Odd holdt innlegg og det ble gitt anledning for publikum å stille spørsmål. Ca. 20 personer møtte til dette arrangementet.

Søndag 7. august gjorde MJVV en ekskursjon til Grønøya på Hitra. Tre medlemmer med ektefeller deltok. Turen var lagt opp i samarbeid med Hitra Historielag, og derfra deltok 13 personer, inkl. de to båtførerne som var innleid for oppdraget. Båtturen hadde utgangspunkt ved Grefsnsvågen Brygge. Grønøya ligger nord i øygruppa som heter Bispøyan. På Grønøya ligger ei jernmalmgruve, der Mostadmark Jernverk hentet malm ifra i den tredje driftsperioden.

Historielaget hadde på forhånd fått tilsagn om at man kunne ta med malmprøver for å ha i museet i Contoiret. For sikkerhets skyld ble dette bekreftet av den ene av båtførerne, - Harry Burø, som viste seg å være grunneier på Grønnøya. Etter at ca. 15 kg malmprøver var samlet inn, serverte leder av Hitra Historielag Anne Brit Berg lunsj ute på svaberget på Grønnøya. I forbindelse med at Trønderenergi er i ferd med å oppruste lavspentnettet i området mellom Foldsjøen og Karlstad, har vi fått til en avtale med dem om å sette opp en skap som gir mulighet for uttak av betydelig strøm ved scenebygget vårt. Dette vil være til stor hjelp for å kunne avvikle større arrangementer på området, - slikt som Opera Jernverket har planer om.

2) ADMINISTRASJON / REPRESENTASJON.

Malvik Kommune Kulturetaten har bevilget kr. 20.000- til drift av jernverket 2016. MJVV vil takke MK for støtten. Odd har i løpet av året deltatt i to samordningsmøter som kulturetaten i Malvik har kalt inn til. Det ene (15/6) hadde som målsetning å koordinere arrangementer i forbindelse med Kulturminnedagen 2016. Det andre (2/11) var et forberedende møte før STH's møte om dataverktøy for registrering.

Regnskap 2016 viser et driftsoverskudd på kr.12 855,76 og en beholdning på kr, 151 323.

Vi minner igjen om at største del av beholdningene er midler knyttet til oppføring av «Vernebygg» for eldste masovnrudin.

Årskontingent for 2016 er vedtatt å være som følger: kr. 125-, med tillegg kr.50- for årbok og med ytterligere tillegg kr.35- for tilsending av årboka (derved kr. 210- for medlemskap og tilsendt årbok).

MJVV er medlem i Sør-Trøndelag Historielag, og Odd deltok på årsmøtet som ble holdt på Rissa Videregående Skole i Rissa lørdag 12. mars. I etterkant av møtet var det en omvisning i Rissa Bygdemuseum på Reins Kloster, der det ble gitt tilgang til det rikholdige biblioteket etter Horneman-slekten, - som i andre driftsperiode var medeiere i MJV.

24. november deltok Gisle og Odd på et møte i regi av STH, - der temaet var dataverktøy for registrering av kulturminner og museumsgjenstander.

14. juni deltok Gisle og Odd på «Ordførertur» i Selbu. Turen gikk fra Grøtemsgrenda langs den gamle veien som kommer sammen med FV 963 ved Fosshode Bro. Veien var i de siste par åra blitt tilrettelagt for bruk som turvei til fots og med sykkel. 14/6 var et åpningsarrangement med flere innslag ved gapahuken ved Kårsta'n. Et av innslagene var at Gisle Rø fortalte om denne veiens betydning for transport mellom Mostadmark Jernverk og kvernsteinsdrifta i Selbu.

MJVV fikk på juni ei henvendelse fra TV-produksjonsselskapet Strix, -som er produsent for NRK for programmene i serien «Anno». De skulle spille inn en serie episoder med tidsramme fra omkring reformasjonen, - år 1537. Dette foregikk i Erkebispegården i Trondheim, og de hadde behov for å låne diverse smed-utstyr til innspillingene. De fikk låne av MJVV to manuelle felt-esser og ei stolpe-skrustikke. Sverre Rødven var engasjert som oldermann i smedfaget til programmene, og utførte nødvendige tilpasninger på utstyret, slik at

det framsto mest mulig tidsriktig. Sverre har i ettertid remontert utstyret til opprinnelig stand, og bragt dette tilbake til museet på Verket. Den nye serien med Anno-programmer blir sendt på NRK1 på nyåret 2017.

I forbindelse med «Eldres Kulturmønstring» i regi av Malvik Kommune, ble det torsdag 20. oktober arrangert Quiz-konkurranse på Malvik Videregående Skole. Quiz-leder var Viggo Valle. MJVV stilte med et lag bestående av Per Werenskiold, Nils Bakmark, Jon Hopp, Bernt Folden Kvam samt Brit og Odd Bjørkli. Vi kom på tredje plass i konkurranse med sju andre lag fra Malvik.

Odd representerte MJVV ved Malvik Historielags 30-årsjubileum som ble markert på Vidarhall fredag 21. oktober. Som jubileumsgave ble overrakt to stk spiker som man er sikker på er produsert ved MJV. Den ene er en 13-toms stor spiker som vi fouter kan stilles ut i museet på Fjølstadtrøa. Den andre var en 5-toms suppespiker- med påhengt oppskrift, -, slik at også MH kan servere spikersuppe til sine museumsgjester.

3) ARBEIDSOPPGAVER I PERIODEN.

Per arbeider fremdeles med tekniske løsninger/forslag for ”Vernebygg” for beskyttelse av nedre masovn. “Hovedformål” for vernebygget sikring av masovn mot trafikk opp på ruinen, beskyttelse av ruinen mot miljø og erosjon, samt å gjøre det attraktivt å kunne vise fram hele området fra den første driftsperioden. Det ble i 2015 besluttet at vernebygget skal utformes som en sekskantet «pyramideform» . Arkitekt er engasjert for å få utarbeidet detalj- og arbeidstegninger.

Det er sendt søknad til Kultuminnefondet om kr.100.000,- som støtte til dette tiltaket.

Det har vært utført følgende arbeider i løpet av sesongen 2015:

- Nils, Per og Gisle har utført plenklipping og annet vedlikeholdsarbeid på Verketsområde..
- Nils og Per har utført rydding og bortkjøring av skrot fra lagerrommet i nysmia.
- Per har fjernet en del busker og trær langs elvekanten øst for museumsområdet.
- Gisle, sammen med flere fra MJVV har samlet inn malmprøver fra Grønøya gruve på Hitra. Malmprøvene er nå utstilt i museet på Contoiret.
- Vernebygg; Per og Odd har besøkt masovnrainen og kontrollmålt dimensjoner for planlagt vernebygg.
- Årboka Trønderveven som gis ut av Sør-Trøndelag Historielag har som årets tema: «Folkelig kreativitet». Odd har skrevet en artikkel kalt «Produksjon og produkter fra Mostadmark Jernverk» som er tatt inn i denne boka.
- Arbeidet med nettsida og FB-sida vår er fulgt opp med annonsering av aktiviteter og andre hendelser som har vedrørt historielaget.
- «Partyteltet» er blitt supplert med noen nye teltstenger, etter at vind reiv ned teltet under arrangement på sept. 2105
- Sverre Rødven har smidd et kort ljåblad av mykt stål, - egnet for tynsling. Odd har montert skaft på denne ljåen.
- Odd har laget en benk til å sitte på (etter bilde av liknende brukt i Tyrol i Østterike) som så har fått innmontert tynslingsambolten vi anskaffet i fjor.
- Odd har, - med støtte av Arne, - gjort gjentatte forsøk på å få låne en brukt tynslingsambolt fra museet på Bø i Telemark. Dette har ikke lyktes, og arbeidet med dette er nå avsluttet.

- De små brosjyrene på norsk er trykt opp i nytt opplag.
- Odd har utarbeidet en mal for takkeskriv i A4-format som vi gir til de som donerer gjenstander til museet vårt.
- Odd og Jon er også i 2016 medlemmer av Årbokkomiteen for Historielaga i Malvik.

4) ARKIV / KILDEMATERIALE / REGISTRERINGER

Artikkelen «Produkter og Produksjon ved Mostadmark Jernverk» som er skrevet for Trønderveven, er en sammenstilling av allerede kjent informasjon, - med fokus på hva MJV produserte med forskjellige teknikker i de tre periodene Jernverket var i drift.

Gisle samler “kontinuerlig” inn bakgrunnsmateriale knyttet til jernverket. Følgende er utarbeidet i løpet av 2016:

1. **Kammerkanselliets vurdering av grunneier Peder Larsen Holtes innsigelse mot grunnavståelsen til Mostadmark jernverks partisipanter ved oppstarten av 2. driftsperiode. [8 A-4 sider.]**
2. **Kammerkanselliets vurdering av privilegiesøknaden til partisipantene ved Mostadmark jernverk ved oppstarten av 2. driftsperiode. [17 A-4 sider.]**
3. **Kjøpmann Blechingbergs forsøk på å selge Mostadmark jernverk til Staten for 12.000 spesidaler. [16 A-4 sider.]**

MJVV har i perioden mottatt følgende gaver/donasjoner til museet:

1. Laget har mottatt en bismervekt som er blitt brukt i «Storburet» på MJV. Den er gitt som gave til Historielaget av Ragnhild Wenn.
2. Laget har mottatt fra Per Werenskiold ei messingklokke for bruk til akustisk signalgiving på museumsområdet. (Ble brukt under skolebesøk fra HUS på juni i år)
3. Laget har mottatt en endeplate fra Mostadmark-ovn med årstallet 1767 fra Elin Waterloo Laugtug på Inderøy. Plata er levert for oppussing hos Øyvind Heimstad
4. Laget har mottatt Mostadmark Jernverks stempel fra Henrik Sneisen. Det vil bli laget en kopi av stemplet, som så blir utstilt i museet i Contoiret, Originalen vil bli oppbevart på trygt sted.

5) HANDLINGSPLAN 2017

Ingrid Nyhus, - nyvalgt varamedlem til styret i MJVV kom under styremøte på august med en forespørsel om Historielaget var villige til å stille museumsområdet til disposisjon som arena for en operaforestilling til sommeren . Styret var positive til dette. Et ideelt selskap; «Opera Jernverket» er i ettertid blitt stiftet, og Odd er blitt valgt til styremedlem i dette selskapet. Man tar sikte på å framføre operaen «Forbudsrepublikken» skrevet av Ingrids ektemann Jon M. Skogstad en gang på juni i 2017. Opera Jernverket arbeider også allerede med planer om å få laget en opera med innhold hentet fra lokalmiljøet i Mostadmark,- med fokus på Jernverket.

For 2017 vil dessuten følgende arbeider bli prioritert:

- Følge opp videre arbeid/prosjekter med Hommelvik ungdomsskole.
- Forsøke å etablere et samarbeidsprosjekt med Steinerskolen i Trondheim.
- Vi må arrangere en reprise på demo av tynslings-teknikk
- Detaljprosjektering av Vernebygg og oppføring av dette.

- Legge pipebeslag og gnistfanger i pipa på Gammelsmia
- Maling av resten av vinduene i Contoiret
- Montere skiltet med teksten «*Contoiret*» på østre tverrvegg av huset
- Montere skinner for å holde ovnsplater i gangen i Contoiret
- Sette opp en «klokke-stuppul» ved Labbistuggu for å montere inn messingklokke motatt fra Per Werenskiold.
- Lage monter for utstilling av MJV's stempel (kopi)
- Montere festebraketter for ovnsplater i museet
- Merke malmprøver i museet
- Ytterligere rydding i lageret i nysmia
- Oppsetting av hyller i lager i nysmia
- Ytterligere rydding av busker og kratt langs elva.
- Gisle arbeider videre med bok om hele historien til Mostadmark Jernverk.
- Arkivarbeid og videre innsamling av bakgrunnsmateriale for jernverket (Gisle).
- Røykrør og pipe på Contoiret, slik at det kan fyres i ovnen fra 1792.
- Rydde på loftet i Contoiret.
- Få til en utflukt til Rana, for der å besøke gruvene ved Ormli og Gullfjell på nordsida av Langvatnet,, - der MJV hentet malm i andre og tredje driftsperiode.
- Assistere «Opera Jernverket» ved et antall framføringer av operaen «Forbudsrepublikken»